

РОЛЬ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ЗДІЙСНЕННІ ПРОФІЛАКТИКИ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Коропатов О.М., професор кафедри адміністративного права та адміністративного процесу ОДУВС, к.ю.н., доцент

27 липня 2015 року Державний департамент США оприлюднив традиційний щорічний звіт про торгівлю людьми у світі. Україна потрапила до країн другої категорії, за діяльністю яких потрібен нагляд. Звіт характеризує Україну як «країну походження, транзиту та призначення для чоловіків, жінок та дітей, яких піддають примусовій праці та сексуальній експлуатації». Українці стають жертвами торгівлі людьми не лише в Україні, але й у Росії, Польщі, інших країнах Європи, Туреччині, США, країнах Центральної Азії та Близького Сходу [1].

«Через російську агресію понад 1,3 мільйона осіб зі східної України стали вимушеними переселенцями. Ці люди є особливо вразливими до експлуатації. Жінок та дівчат у зоні конфлікту викрадають, щоб згодом змусити їх до праці або надання сексуальних послуг. Російсько-сепаратистські сили використовують неповнолітніх як солдатів, інформаторів або людський щит. Уряд України не повністю виконує мінімальні стандарти боротьби з торгівлею людьми. Він, однак, докладає до цього значних зусиль», — йдеться у звіті [2]

Для успішної роботи з попередження торгівлі людьми й допомоги потерпілим необхідна координація зусиль державних і неурядових (недержавних) організацій.

Діяльність неурядових організацій стала можливою з набуттям Україною незалежності та вибором демократичних перспектив розвитку. Неурядові організації, що захищають права та інтереси громадян, мають важливе значення для розбудови громадянського суспільства. Велика роль у процесі формування громадського суспільства та демократичних перетворень, яку відіграють неурядові організації, — це не тільки вимога сучасних міжнародних документів, але й результат практичної діяльності неурядових організацій, їх високої активності в політичному та соціальному житті країни, високого професійного та наукового потенціалу активістів, глибоких знань соціальних, політичних, економічних проблем сучасної України, досвіду міжнародного спілкування, аналіз шляхів вирішення проблем у демократичних країнах світу [3].

Саме неурядові організації на початку 1997 року розгорнули діяльність проти торгівлі людьми в Україні, коли державними структурами увага цій проблемі ще не приділялась (громадська організація «Ла Страда – Україна» та Міжнародна організація з міграції).

Окреслимо основні зони впливу неурядових організацій на формування політики в державі та проаналізуємо їх. Від вибору методологічних принципів державної політики щодо протидії торгівлі людьми залежить напрям цієї роботи. Не випадково саме неурядові організації були ініціаторами та організаторами проведення низки заходів, зокрема конференцій та семінарів, на яких обговорювалися актуальні питання українського суспільства та формування сучасної політики з протидії негативним явищам. Рекомендації стали предметом обговорення під час парламентських слухань з даної проблематики, засідань Міжвідомчої координаційної ради, регіональних постійнодіючих комісій з питань координації зусиль та обміну інформацією щодо запобігання торгівлі людьми.

Ініціатива формування державних програм з питань запобігання та протидії торгівлі людьми належала неурядовим організаціям. У травні 1998 року відбувся перший Міжнародний семінар "Пошук шляхів запобігання торгівлі жінками та формування комплексної програми дій", проведений спільно Міністерством України у справах сім'ї та молоді та громадською організацією "Ла Страда - Україна" за участю представників різних міністерств та неурядових організацій. На ньому було розроблено проект програми, який було винесено також на обговорення Першого всеукраїнського конгресу жінок, який відбувся в травні 1998 року. Від учасниць цього конгресу було подано пропозиції до Президента України щодо поліпшення становища жінок в Україні. У жовтні 1998 року Президент України подав до Кабінету Міністрів України доручення, одним із пунктів якого було положення про необхідність розробки Комплексної програми дій. 25 вересня 1999 року Кабінет Міністрів України прийняв Програму запобігання торгівлі жінками та дітьми в Україні (постанова КМУ № 1768) [3].

Використовуючи положення міжнародних документів, неурядові організації здійснюють тиск на національні уряди з метою дотримання прав людей, перегляду національного законодавства та приведення його положень у відповідність до міжнародних норм. Прикладом такого лобіювання у цій сфері може бути ратифікація Україною (лютий 2004 р.) Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності та двох протоколів до неї, одним з яких є Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками та дітьми, і покарання за неї.

Неурядові організації проводять роботу у чотирьох взаємопов'язаних напрямках щодо протидії торгівлі людьми:

1. Попередження та запобігання. При цьому напрямі приділяється особлива увага запобігання торгівлі людьми у співпраці з державними установами в галузі соціальної політики та освіти, правоохоронними органами, іншими міжнародними організаціями, а також мережею організацій громадянського суспільства по всій території України.

Робота вцілому спрямована на населення, окремі групи ризику, молодь, невстановлених постраждалих, а також державних і неурядових спеціалістів, які могли бути в контакт з потенційним постраждалими за допомогою цілеспрямованих інформаційних кампаній, правозахисних тренінгів, розробки навчальних матеріалів для середньої школи та вищих навчальних закладів та інших різноманітних інноваційних методів. В якості прикладу, можливо привести діяльність Центру гендерної освіти при Одеському державному університеті внутрішніх справ (далі ЦГО), яку очолює завідувач кафедри адміністративного права та адміністративного процесу к.ю.н., с.н.с. Ковальова О.В.. Протягом 2015 року членами ЦГО було проведено близько 20 різноманітних заходів попереджувального та запобіжного характеру з працівниками правоохоронних органів та громадськістю з питань протидії торгівлі людьми.

2. Надання підтримки правоохоронним органам. З метою підвищення доступу постраждалих від торгівлі людьми до правосуддя, неурядові організації, наприклад Міжнародна організація з міграції, надають комплексні послуги з розвитку потенціалу системи кримінального правосуддя в Україні, зокрема поліції, прокурорів і судових органів. Це включає в себе тематичні тренінги, технічну допомогу, встановлення робочих контактів з країнами транзиту та при-

значення, сприяння взаємній правовій допомозі, управління ресурсами, надання обладнання, зміцнення механізмів захисту постраждалих/свідків тощо.

3. Захист та реінтеграція. Недержавні організації в Україні почали надавати допомогу українцям, які постраждали від торгівлі людьми, ще у 1998 році [3]. Наприклад міжнародна організація з міграції разом з партнерськими неурядовими організаціями по всій території України, за період з січня 2000 року до грудня 2015 надали комплексну допомогу з реінтеграції понад 11 600 постраждалим від торгівлі людьми, включаючи юридичні консультації та представництво у кримінальному та цивільному суді; медичну та психологічну допомогу, забезпечення притулку, професійну підготовку, надання невеликих грантів для підтримки тих постраждалих від торгівлі людьми, які прагнуть започаткувати власний бізнес, та інші форми допомоги [4].

4. Партнерство лежить в основі всіх заходів неурядових організацій, що займаються питаннями протидії торгівлі людьми. Робота зі зростаючим колом партнерів, зокрема з різними державними установами, міжнародними організаціями, громадянським суспільством, приватними компаніями та фізичними особами. Пожвавлення співробітництва між ними є ключем до ефективних дій, спрямованих на протидію торгівлі людьми в Україні та зміцнення національного внеску та відповідальності у цій сфері. Наприклад, представництво міжнародної організації з міграції координує заходи з попередження та інформування населення разом з Коаліцією з протидії торгівлі людьми, до складу якої входить 31 неурядова організація [4].

Аналізуючи викладене хотілося б підкреслити, що неурядові організації в галузі протидії торгівлі людьми відіграють значну роль, починаючи з формування державної політики та завершуючи безпосередньо наданням допомоги постраждалим. Неурядовим організаціям уже з огляду на їх природу властиві свобода вираження думок, гнучкість дій і свобода пересування, що в певних умовах дає їм змогу вирішувати завдання, які не можуть і іноді навіть не хочуть вирішувати уряди і міжурядові організації. Щоб голос неурядових організацій був чутний на міжнародному та національному рівнях, необхідно вивчати, аналізувати та використовувати існуючі міжнародні документи та механізми їх застосування.

Література:

1. <https://uk.wikipedia.org/wiki/>.
2. <http://www.dw.com/uk/a-18610498>.
3. <http://helpiks.org/4-100191.html>.
4. <http://iom.org.ua/ua/protidiya-torgivli-lyudmi>.